

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Statens institutionsstyrelses yttrande över promemorian Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4) (Ku2018/02102/DISK)

Med anledning av remissen får Statens institutionsstyrelse (SiS) anföra följande.

Inledning

SiS tillstyrker förslaget om att inrätta en nationell institution för mänskliga rättigheter. Institutionen kommer vara en central aktör i det nationella arbetet med mänskliga rättigheter och ha en viktig roll att vara undersökande, stödjande och pådrivande i arbetet med att skydda och främja de mänskliga rättigheterna.

SiS vill lämna följande synpunkter.

4.3 Institutionens närmare uppgifter

SiS ser positivt på att institutionen föreslås få ansvar för att främja utbildning, forskning och kompetensutveckling. Under våren 2019 har SiS påbörjat ett samarbete med Uppsala universitet för att genomföra kompetensutvecklingsinsatser för att höja kunskapen hos SiS anställda om de mänskliga rättigheterna. SiS har även påbörjat en dialog om samarbete med Forum för levande historia om hur SiS kan utveckla sitt bemötande ur ett rättighetsperspektiv. SiS vill framhålla betydelsen av det stöd som båda dessa aktörer ger till SiS och andra myndigheter. I promemorian står att avsikten inte är att MR-institutionen ska ta över ansvaret för sådana insatser utan att institutionen ska ha en mer strategisk roll. SiS vill betona att det är viktigt att rollfördelningen blir tydlig mellan dessa aktörer så att offentligt anställda kan erbjudas långsiktiga och hållbara kompetensutvecklingsinsatser. Det är en förutsättning för att regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter ska kunna förverkligas, se även SiS synpunkter under avsnitt 4.5.

4.5 Förhållandet till andra aktörers uppdrag

Av promemorian framgår att den nya MR-institutionen ska ha en kompletterande roll i förhållande till det arbete som Diskrimineringsombudsmannen, Barnombudsmannen och andra statliga myndigheter i dag genomför inom sina respektive områden.

Statens institutionsstyrelse

Utredaren gör bedömningen att någon formell avgränsning mellan institutionens och andra offentliga aktörers uppdrag varken är möjlig eller önskvärd. Det som skiljer ut MR-institutionen är framförallt dess helhetsansvar, dess utgångspunkt direkt i Sveriges internationella förpliktelser samt dess oberoende och stora frihet att välja vilka frågor den prioriterar.

SiS ser positivt på att det tillskapas en funktion som kan stå för en helhetssyn och överblick utifrån samtliga mänskliga rättigheter. Det är angeläget, inte minst utifrån erfarenheterna från tidigare satsningar på angränsande uppdrag och utvärderingar av dessa, t.ex. Statskontorets uppdrag att utvärdera regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM)¹ och det pågående kompetenslyftet Barnrätt i praktiken, som stöds av Barnombudsmannen.² SiS anser dock att utredaren inte i tillräcklig utsträckning har analyserat den överlappning i uppdrag som kommer att uppstå i förhållande till såväl Diskrimineringsombudsmannen som Barnombudsmannen. Som ett exempel ska MR-institutionen följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och genomförs. Barnombudsmannen har ett motsvarande uppdrag vad gäller barns mänskliga rättigheter enligt barnkonventionen. SiS anser därför att frågor om avgränsning och samordning mellan MR-institutionen och andra offentliga aktörers uppdrag behöver utvecklas och tydliggöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet (se även SiS synpunkter under avsnitt 4.3.).

7 Befogenheter, personuppgiftsbehandling och sekretess

I promemorian görs bedömningen att institutionen många gånger kan få del av sekretessbelagda uppgifter efter en skadeprovning hos det organ hos vilket handlingen finns. SiS vill dock understryka att uppgifter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten omfattas av sekretess med ett omvänt skaderekvisit vilket innebär att det finns ett ganska begränsat utrymme att lämna uppgifter. Eftersom institutionen inte ska bedriva tillsyn är inte 10 kap. 17 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, tillämplig. Eftersom hälso- och sjukvårdssekretessen och socialtjänstsekretessen inte omfattas av tillämpningsområdet för 10 kap. 27 § OSL är inte heller den s.k. generalklausulen tillämplig. Även om institutionen inte ska granska enskilda ärenden kan det i vissa särskilda fall finnas ett behov för institutionen att ta del av sekretessbelagda uppgifter, t.ex. för att undersöka hur en viss lagreglerad tvångsåtgärd tillämpas i praktiken. I det fortsatta lagstiftningsarbetet kan det därför finnas skäl att ytterligare utreda behovet av en sekretessbrytande bestämmelse i form av en uppgiftsskyldighet till institutionen.

---

¹ Socialdepartementet, Uppdrag att utvärdera regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM), dnr S2017/05461/JÄM.

² Socialdepartementet, Uppdrag att stödja arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i statliga myndigheters verksamhet, dnr S2016/07875/FST.

9 Frågor för framtiden

SiS instämmer i bedömningen att en grundlagsreglering av institutionen, dess uppgifter och ledningsform skulle utgöra en garanti för institutionens oberoende ställning och långsiktiga existens. SiS anser att det är angeläget att utreda den frågan vidare.

Beslut i detta ärende har fattats av tf generaldirektören Jan-Eric Josefsson. I handläggningen har utvecklingsdirektören Annika Eriksson och chefsjuristen Eleonore Källstrand Nord deltagit. Föredragande har varit verksjuristen Pernilla Krusberg.

Jan-Eric Josefsson

Pernilla Krusberg